

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 9. Tapensis provinciæ descriptio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

canis partim ad Paraquarii litus translatis, partim ad Mamalucos dilapsis. Guairaniæ Socii reliqui, Petro Romero, Urvaicensium & Paranensium oppidorum præposito, impofterum parère iussi sunt; quos brevi victricia signa per novam Ethnicorum Provinciam circumferentes, Deo dante, videbimus.

PUBLICÆ calamitati lubet attexere Antonii Ruisii tolerantia religioſæ imitamenta, cui præter immenſum dolorem ex tot cariffimorum filiorum abs ſe in Chriſto genitorum jacturam medullitùs conceptum, hoc inſuper additum eſt, ut nonnulli Socii magnitudine ærumnarum, recenter in Paranensia oppida inveſtarum, oppreſſi, cauſam in eum reſunderent, aientes præcipiti conſilio tranſmigratum fuiſſe. Potuiſſe reſiſti Mamalucis, & oppida Guairaniæ conſervari, ſi ſuos ad deſenſionem potiùs, quàm ad fugam, animafſet. Quatuordecim Societatis ſedes, unius hominis timiditate deſtructas, ſine ſpe tot Ethnicos in Guairania relictos ad Fidem reducendi. In comperto eſſe, vicies plures fuiſſe Neophytos Catechumenosque, quàm Mamalucos: ſingulos armatos ab viginti inermibus facile opprimi poſſe. Non tantùm Guairaniam eo icu deturbatam, ſed Paranz etiam oppida ſub ruina nutare. Acceſſere his verborum telis aculeatæ ipſius Provincialis ſagittæ, non ſatis approbantis, quòd tanta res ſe inconſulto patrata fuiſſet: id autem aiebat, immemor rerum abs ſe in Guairania ordinarum, ubi ſcripto dictoque (ſi hoſtes ingruerent) tranſmigrationem oppidorum injunxerat; ad quam faciendam cymbas fabricari jufſerat. Deo autem permitente factum, ut illius obliſceretur, quò magis inclareſceret tolerantia Ruisii, qui obſirmato contra dicta animo, tela acerba excipere maluit, quàm, eùm facile poſſet, retorquere. Super hæc, eodem tempore accuſatus fuit, quòd litteras Provincialis, ad alium Socium directas, admiſſo grandi piaculo, & tantùm ab Majoribus expiando, reſeraffer: nec colore carebat accuſatio, nam auditis facti circumſtantis, nullus non veram eſſe affirmafſet: quare ipſe Provincialis Ruisio ſcripſit, ut ab tanti criminis infamia ſe purgaret, ni pœnam ſubire mallet: qui tamen ad id nullo modo adduci potuit, quòd cuperet heroïco ſilentio Chriſtum imitari. Cùm igitur non ſe excuſaret, Provincialis tanquam tanti criminis reum graviffimis pœnis multavit: immoto ad hæc Ruisio, & infamiam tacite devorante, donec conſtitit, non ab eo, ſed ab alio, cui ipſe Provincialis referandi ſuas litteras poteſtatem fecerat, fuiſſe apertas. Quà re vulgatâ, Ruisius magnam laudem apud omnes conſequutus eſt. Porrò ut videas heroïca illa facinora non parvi conſtare, ob colluctationem naturæ reſpuentis infamiam, in gravem morbum incidens, ſanguinem omninò ſibi corruptit. Valetudini redditus, dum ſuprà vires laborat, repentino caſu hernioſus fit, adeò notabili tumore, ut inteſtina omnia diffluere viderentur. Acceſſit pernicioſo malo aliud ab invidia dæmonis additamentum, qui ſpectabili formâ viſendum ſe præbens, Ruisium in altera herniæ parte baculo magnâ vi percuffit, ruptis etiam viſcerum retinaculis: ab quo tamen utroque malo ab Suprema Virgine, obſirmatis miraculo cicatricibus remedium accepiffe creditus fuit. Stabilitis duobus oppidis Ruisius præſſe jufſus eſt, ſubjectus tamen Petri Romeri imperio. Reliqui verò Guairaniæ Socii, partim cum Ruisio remanſere, partim ad alia oppida tegenda, aut de novo fundanda, adhibiti ſunt. Nam ſub idem tempus Tapenſis Provincia ab Societate occupari cœpta, parem aut etiam majorem, quàm in Guairania ſperari poſſet, materiam præbuit.

POST QUAM Petrus Romerus Guairaniæ advenis utcuſque providit, auctus novis Sociis, de propagando Chriſti imperio longè ultra Urvaicæ fines per Tapenſem Provinciam ſeriò egit. Quà in re Dei Optimi Maximi providentiam conſiderabis, poſt tot oppidorum depopulationem, & Sociorum fugam, novam Provinciam Evangelio opportunam aperientis, & pro deſtructa Guairania ſubſtituentis. Porrò Tapenſis Provinciæ nomine venit montium ſeries centum circiter leucarum longitudine ab Occidente in Orientem protenſa, qui montes utroque ſuo extremo angulo octiduo ab Urvaica flumine, & duplo magis ab Athlanico mari, diſtant. Valles iis ſubjectæ latiffimè prata exhibent, alendis pecoribus maximè

M m

opportuna,

CAPUT VIII.

Antonii Ruisii tolerantia religioſæ exempli.

Variè vexatur.

Silet.

Accuſatur de reſeratis Provincialis litteris.

Tacet.

Calumnia ad liquidum deducitur.

Herniâ laborat.

Ab Virgine ſanatur.

CAPUT IX.

Tapenſis Provinciæ deſcriptio.

Ejus magnitudo.

Fertilitas.

As amphibium animal.

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

† † † †

opportuna. Solum, cuiusvis seminis capax, fontium scaturiginibus & rivis irrigatur. Amphibium animal non raro in palustribus locis, ad mare vergentibus, visitur, ovi simillimum, nisi quod unguis & dentes tygrinos habeat: tantæ autem ferocitatis esse fertur, ut neque leonibus parcat, neque ab aliis feris indigenæ sibi magis timeant, quàm ab his ovibus, gregatim ex aquis sese in campos effundere, & stragem facere solitis. Nec aliud ab earum feritate refugium est, quàm si homines summâ celeritate proceras arbores ascenderint: quamquàm nec illud sæpè sufficit, ovibus illis arbores ipsas eradicantibus, aut tandem prædam circumdantibus, donec metu aut inediâ exanimata ex arboribus decidat. Si quandoque ejusmodi feras (quod rarum est) Barbari macent, earum pellibus se vestiunt, unde Guarani vestem Ao, ex nomine animalis, aut animal ex vestis voce appellant. In pellibus ovium hæc animalia veniunt, intus autem sunt lupi rapaces. Celebratur avis albi coloris, ex exiguo maximè corpore vocem emittens campanæ sonitui non absouam, quam idè indigenæ Guirapum, seu avem sonantem vocant. Sylvæ palmas gignunt humillimas, juncis Indicis non absimiles, ex quarum cortice arcuum funes conficiunt, tenuitate & fortitudine fericis filis præstantiores. Saxa pellucida passim cernuntur, indubiè poliri apta, si Europæorum industria accederet. Arbor Eçapis nomine, quæ etiam alibi reperitur, orto Sole, copiosum imbrem pluit, quem ne rorem putes, sicæ circum aliæ arbores edocent. Aptè diceres, hanc arborem nos monere, prosperitatis Sole ridente homines flere debere. Mores & lingua Tapensium nihil ab cæteris Guaranis differunt, nisi quod indoles mansuetior, & vitii minus inquinata videatur: compertumque longo experimento fuit, nullam gentem Christianis moribus capeffendis aut retinendis aptiorem in Australi hac America fuisse repertam. Avitæ libertatis amans externum nomen oderat, nec facilè vi armorum ab Europæis domari potuisset, nisi Crux, omnibus mortalibus salutaris, vires suas interposuisset. More Guaratorum exiguos pagos, aut montium dorsis impositos, aut sylvis abditos, prout fontium rivorumque commoditas est, habitat: inter quos pagos Tape, unde provincia nomen sumpsit, incolarum numero præcallebat. Eò primus penetrat ante mortem Rochus Gonsalvius, sed quod gens immatura adhuc esset, pedem non sine discrimine retraxerat. Anno verò superiori, hinc Andreas Rua adverso Ibicuito, & illinc Petrus Romerus terrestri itinere, provinciam adorsis, repererant, commercio cum nostris Neophytis habito, multos Religionis Christianæ avidos esse, præsertim Guaimicam, Jabièum, Cuniambum, Araçatum, & alios Casiquios summo studio veræ Legis Doctores sibi concedi flagitantes: quorum votis tandem hoc anno satisfieri potuit, quod Guairaniæ destructæ Socii præter linguæ & tractandorum Indorum peritiam, animos dæmoni inferos attulissent, averentque illata damna sarcire.

CAPUT

X.

Oppidi Sancti Michaelis fundatio.

Christophorus Mendocia & Paulus Bennavidius ei proponuntur.

478 infantes baptizati.

Adulti 270.

PETRUS Romerus delecto Sociorum habito, Ludovico Ernoto Gallo-belgâ, & Paulo Bennavidio Lusitano, secundo Urvaicâ, adversoque Ibicuito præmissis, ipse terrestri itinere cum Christophoro Mendocâ & Emmanuele Bertot ad Tapensem provinciam magnis animis properat. Adventantem Romerum & Socios Guaimica & scederati Casiquii honorificè exceptos, in templum abs se fabricatum domumque induxere. His regendis Christophorus Mendocia, & interjecto tempore Paulus Bennavidius, impositi sunt: quorum maximè industria ante finem anni septingentæ & quinquaginta familiæ coaluere. Quadringenti & septuaginta octo infantes, adulti verò ducenti & septuaginta, in Christianorum album relati sunt: dilatis post sufficientem Carechesum multis mortalibus. Hoc oppidum Divo Michaeli dicatum, pietate in Deum & amore erga Societatem præstans, inter decora sua computat Christophorum Mendociam primum doctorem habuisse, & Petrum Romerum metatorem oppidi sui, ambos pro Christo gloriosè aliquando trucidatos: & hæcenus Societas, eo in oppido ad Urvaicam postmodum translato, octies mille & quadringenta capita Christiano fonte immerfit.